

هیچ کس از مشورت بی نیاز نیست.
پیامبر اکرم (ص)

پیشگفتار

در بحث از خدمات راهنمایی و مشاوره، پیوسته بر شناخت فرد، تواناییها، قابلیتها، رغبتها، پیشرفتها، محدودیتها، ارزشها و دیگر ویژگیهای او تأکید بوده و از این خدمات به منزله فنون و روشهایی برای کاربرد این آگاهیها به منظور کمک به فرد استفاده شده است.

به طور کلی در برنامهها و خدمات راهنمایی و مشاوره از هر دو رویکرد فردی و گروهی در کمک به افراد برحسب ضرورت و مورد، استفاده می‌شود. تعداد روزافزون دانش‌آموزان در مدارس و به تبع آن تعداد زیاد خانوادهها، مراجعان و نیازمندان به خدمات راهنمایی و مشاوره در کلینیکها و مراکز خدمات مشاوره در جامعه، ضرورت بهره‌گیری از روشهای راهنمایی و مشاوره گروهی را بیش از پیش تبیین می‌کند. بسیاری از افراد احساس می‌کنند که به دلیل مشکلاتشان متفاوت از دیگران و تنها هستند، در حالی که در فرایند راهنمایی یا مشاوره گروهی به تدریج ملاحظه می‌کنند که تنها نیستند و برای آنان بسیار تشویق‌کننده و برانگیزاننده است که می‌بینند افراد دیگری نیز مشکلاتی مشابه مشکلات آنان دارند. افراد در تعامل با دیگران در فضایی امن و مطلوب، آزادانه مشکلات خود را از نو تعریف می‌کنند و زیر نظر مشاوران آموزش‌دیده و ماهر و با بهره‌گیری از حمایت‌های گروه راه‌چاره‌های گوناگونی را بررسی می‌نمایند، رفتارهای تازه‌ای را فرا می‌گیرند، مهارت‌های ارتباط با دیگران را یاد می‌گیرند و برای مشکلاتشان به راه‌حلهایی دست می‌یابند، بینش و نگرش و رفتار جدیدی را می‌آموزند و رشد قابل ملاحظه‌ای را در خود مشاهده می‌کنند.

این کتاب شامل دیدگاهها و رویکردهای کاربردی در فرایند تغییرات مطلوب درمانی مشاوره گروهی است. این تغییرات به طور عمده از پویاییهای گروهی و تعاملها و روابط انسانی بین اعضای گروه و رهبر گروه ناشی می‌شود. در گروه انتظار می‌رود اعضای گروه ضمن پیشگام شدن در ایجاد ارتباط سالم با دیگران به کاوش درباره اندیشهها، احساسات و نگرشهای خود بپردازند و مسئولیتهای جهت‌گیری در کار گروهی را برعهده گیرند. رهبر گروه نیز به منزله یک تسهیلگر، باید فضا و زمینه کاری مناسب را برای حداکثر تعامل بین اعضای گروه فراهم سازد و فعالانه بکوشد تا کار گروهی به شیوه‌ای صحیح در جهت تشویق و تقویت مسئولیت اعضا پیش رود و به تدریج و طی یک تحول درونی فرایند درمان از رهبر-مداری به گروه-مداری تغییر یابد.

کتاب حاضر هشت فصل دارد که در آنها فلسفه هدف کار گروهی، فعالیتها و اصول راهنمایی و مشاوره گروهی، روشها و فنون و فرایند تغییر در درمان گروهی، نقش و وظیفه رهبر گروه و مشکلات گروهی و روشهای مقابله با آنها به تفصیل شرح داده شده است.

علاوه بر جنبه‌های آموزشی این کتاب، نویسنده با توجه به تجارب عملی خویش طی سه دهه مشاوره گروهی و گروه‌درمانی، تأکید دارد که دانشجوی مشاوره عملاً نحوه اجرا و اداره مشاوره گروهی را فراگیرد تا

نه تنها از اصول و مفاهیم آن در پیشبرد راههای سالم‌تر بودن و زیستن و ارتباط بهتر با دیگران در زندگی شخصی خود استفاده کند، بلکه به منزله یک رویکرد و روش درمانی کارآمد نیز از آن در حرفه مشاوره‌ای خویش در کار با مراجعان بهره گیرد.

به این ترتیب در این کتاب سعی شده است تا مفاهیم نظری و عملی راهنمایی و مشاوره گروهی با بیانی ساده ارائه شود. این کتاب به عنوان یک منبع درسی برای دانشجویان و افراد علاقه‌مند به یادگیری روشها و فنون گروهی و نیز با مفاهیم و پویاییهای گروهی، چگونگی تشکیل گروهها و نقش مشاور به منزله رهبر گروه تهیه و تدوین شده است و در ضمن مربیان، مشاوران، روان‌شناسان و متخصصان بهداشت روانی که به گونه‌ای در رشد سازنده انسانها از طریق تجارب گروهی نقش دارند، می‌توانند از آن استفاده کنند.

شکوه نوابی‌نژاد

استاد گروه مشاوره دانشگاه تربیت معلم

مهرماه 1382